

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

ДАЙДЖЕСТ
УКРАЇНСЬКОЇ ГЕЛЬСІНЬСЬКОЇ СПІЛКИ З ПРАВ ЛЮДИНИ (УГСПЛ)
ВИПУСК № 10 (42), [ПРОГРАМА USAID «ПРАВА ЛЮДИНИ В ДІЇ»](#)

Вересень 2018

ЗМІСТ

Реалізовані в рамках програми заходи²

Моніторинг, аналітика та адвокатування прав людини²

Стратегічний судовий захист⁵

Безоплатна правова допомога⁶

Просування прав людини та навчання в сфері їх захисту⁷

Головні новини в сфері прав людини⁸

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНЬСКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

РЕАЛІЗОВАНІ В РАМКАХ ПРОГРАМИ ЗАХОДИ

МОНІТОРИНГ, АНАЛІТИКА ТА АДВОКАТУВАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ

Модель перехідного правосуддя для України

Для сприяння врегулюванню конфлікту та пост-конфліктному відновленню в рамках Програми Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) «Права людини в дії» Українська Гельсінська спілка з прав людини (УГСПЛ) працює над розробкою та просуванням моделі правосуддя перехідного періоду, яка буде адаптована до українських реалій. Процес було розпочато ще у 2016 році – за цей час проведене тематичне [базове дослідження](#) та організовано [міжнародну конференцію](#) ([збірка докладів](#) англійською). Зараз основні зусилля зосереджено на створенні національної політики із застосування перехідного правосуддя, а також проведені інформаційної кампанії для роз'яснення його принципів та їх актуальності під час переходу від авторитарного минулого до демократичної сучасності та від умов конфлікту до пост-конфліктного стану. Для досягнення цієї мети розроблено рамковий документ¹ – [законопроект](#) «Засади державної політики захисту прав людини задля подолання наслідків збройного конфлікту», який було презентовано навесні 2018 року та який має стати основою для подальшої законотворчості у цій сфері.

Пропонуємо дотичні новини за вересень:

- 25 вересня Програма USAID спільно з Комітетом Верховної Ради України з питань прав людини, національних меншин і міжнародних відносин провела круглий стіл «Перехідне правосуддя як шлях подолання наслідків конфлікту та збройної агресії» для обговорення низки актуальних питань, що пов'язані з пост-конфліктним правосуддям та примиренням в Україні. На захід завітало понад 80 учасників включаючи народних депутатів, представників міжнародних організацій, органів державної влади та громадянського суспільства. Особливу увагу було приділено обговоренню важливості забезпечення справедливості для жертв конфлікту, відновлення їх прав, та відновлення правових зв'язків із населенням окупованих територій, що передбачено національною моделлю перехідного правосуддя, розробленою Програмою, та, зокрема, чітко визначено в законопроекті щодо засад державної політики

В ході заходу голова Комітету Григорій Немиря підкреслив, що модель перехідного правосуддя має стратегічне значення для вирішення проблеми порушень прав людини під час збройного конфлікту та недопущення безкарності. Народний депутат Ірина Суслєва розповіла про перешкоди на шляху запровадження перехідного правосуддя в Україні,

¹Робочою групою під егідою Уповноваженого ВРУ з прав людини (яка обіймала посаду з 2012 р. по березень 2018 р.), що включала експертів з УГСПЛ, інших НУО та міжнародних організацій, народних депутатів та представників Міністерства з питань ВПО та окупованих територій.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНЬСКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

наприклад, що термінологія міжнародних юридичних документів² часто не співпадає з мовою національних, а фінансово-економічної та наукової експертизи законодавства є складною. Президент Європейського комітету з питань запобігання катуванням та експерт з міжнародного права Микола Гнатовський наголосив, що українські правоохоронні органи мають бути належним чином підготовлені для ведення ефективних розслідувань воєнних злочинів. Команда Програми також взяла участь в дискусії на підтримку об'єднання зусиль усіх зацікавлених сторін, зокрема, для доопрацювання дорожньої карти перехідного правосуддя та забезпечення дотримання міжнародних стандартів прав людини з особливим фокусом на жертв конфлікту.

[Тут](#) можна знайти більше інформації про виступи експертів, а також відеозапис самої події. Дотичні посилання: [публікація](#) Комітету Верховної Ради, [публікація](#) Секретаріату Уповноваженого з прав людини та [відеоролик](#) від телеканалу «Рада».

Серед наступних запланованих кроків – фіналізація рекомендацій круглого столу спільно з відповідними державними установами, аналіз зарубіжного досвіду та практична оцінка внутрішньої ситуації в Україні (законодавство, практика, ризику), реєстрація зазначеного законопроекту в Парламенті та завершення підготовки плану заходів щодо його реалізації.

- У вересні УГСПЛ [підписала](#) меморандум з Секретаріатом Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, який визначає широке коло сфер співпраці. Зазначимо, що вже зроблено певні дії щодо його практичної реалізації – зокрема, наші експерти увійшли до складу Координаційної ради з питань напрацювання законодавчих пропозицій щодо запровадження перехідного правосуддя в Україні, яку було [створено](#) Омбудсманом 18 вересня.
- Програма продовжує серію аналітичних довідок в рамках дослідної роботи з відновлення історичної правди щодо подій триваючого гібридного збройного конфлікту в Україні на прикладі окремих міст Донбасу. Нова [публікація](#) розповідає про окупацію та звільнення прифронтового селища Станиця Луганська. На прикладі цих звітів Програма також заохочує жертв конфлікту ділитись своїми історіями з Центром документування УГСПЛ (який працює над наповненням бази даних пов'язаних з конфліктом порушень прав людини та воєнних злочинів), а також використовує їх в рамках правової роботи та міжнародних адвокаційних ініціатив.
- 11 вересня в рамках роботи міжнародної конференції ОБСЄ щодо людського виміру³ та у співпраці з міжнародною платформою “CivilM+” було організовано сайд-івент «Шлях до істини. Життя українських прикордонних міст у контексті правосуддя перехідного періоду», адже наразі для України є надзвичайно актуальним донесення до міжнародної спільноти інформації про триваючі грубі порушення прав людини, що пов'язані зі збройним конфліктом⁴. Під час заходу представники Програми розповіли про прогрес як у сфері ведення стратегічних справ, так і в зборі доказової бази Центром документування УГСПЛ, що працює за підтримки Програми. *Опис головних моментів події доступний [тут](#) (про ще декілька сайд-івентів за участі УГСПЛ можна прочитати [тут](#)). Також пропонуємо Вашій увазі нещодавнє [інтерв'ю](#) нашої юристки на цю тему (російською мовою).*

² Наприклад, “жертви конфлікту”, “комісія правди”, “відновлення історичної правди”, “документування воєнних злочинів” тощо.

³ Human Dimension Implementation Meeting – найбільша європейська конференція з тематики прав людини та демократії, що щорічно проводиться у Варшаві (Польща).

⁴ Без сумніву, порушення прав громадян України є масштабними та системними. Ось лише деяка статистика ООН, яку наші експерти також навели під час цього заходу: за 4 роки конфлікту більше 2 540 цивільних осіб загинули і 9 тис. були поранені; 4,4 млн. людей опинилися в тяжкій гуманітарній ситуації. Згадуючи військових, то близько 3,5 тис. загинули і 8,5 тис. були поранені.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬСКА
ГЕЛЬСІНЬСКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

- Інші варті уваги заходи: (1) Програма USAID провела [прес-конференцію](#), присвячену підходам та практиці перехідного правосуддя; (2) директор Програми Тарас Цимбрівський [розповів](#) (*посилання англійською*) в ефірі каналу UATV про значення моделі перехідного правосуддя для України.
- Також пропонуємо ознайомитися з новими дописами у тематичному блозі на такі теми: (1) «[Що є для України примирення](#)»; (2) «[Політики борються за правду](#)». Проте, чи готові вони для правди про війну?».

Екологічні наслідки збройного конфлікту та окупації

Звісно, що проблема погіршення стану навколишнього середовища в умовах збройного конфлікту потребує негайного вирішення, поки ситуація ще не стада незворотною⁵. Однак особливу увагу слід приділити людям, які тим чи іншим чином постраждали в результаті погіршення екологічної ситуації та техногенних катастроф. З цією метою юрист Програми взяв участь у [прес-конференції](#), присвяченій наслідкам екологічної катастрофи на заводі «Кримський титан» у м. Армянськ в окупованому Криму, де стались викиди шкідливих хімікатів. Захід мав за мету обговорення питання порушення кримінального провадження щодо забруднення атмосфери, захисту екологічних прав та компенсації заподіяної шкоди, а також притягнення РФ до відповідальності як окупаційної влади відповідно до норм міжнародного гуманітарного права. Ось [тут](#) можна завантажити пам'ятку (*російською*) для потенційних жертв, яку підготовлену спільно з партнерами.

Адвокатування розробленого за сприяння Програми законопроекту щодо статусу захищених осіб

Цього місяця наші представники взяли участь в засіданні Комітету Верховної Ради з питань прав людини з метою просування законопроекту щодо надання в'язням Кремля статусу «захищених осіб» та відповідних соціальних гарантій (нагадаємо, що законопроект був розроблений УГСПЛ/Програмою спільно з Медійною ініціативою за права людини). В результаті було вирішено рекомендувати Парламенту прийняти наш документ за основу (із змінами, внесеними згідно з рекомендаціями Інституту законодавства Верховної Ради України) та зареєструвати новий законопроект, який якнайкраще відповідав би вимогам громадянського суспільства та потребам сімей потерпілих.

Інші новини УГСПЛ у цьому напрямку

- **Проведено низку заходів в рамках міжнародної конференції держав-учасниць ОБСЄ щодо людського виміру**

УГСПЛ виступила одним з [організаторів](#) сайд-івенту на тему боротьби з катуванням в Україні. Незважаючи на реформу сфери кримінальної юстиції, що триває в країні з 2014 року, випадки катувань все ще розслідуються незадовільно (щороку не більше 3% таких справ доходять до суду).

Інша подія за нашою участю [стосувалась](#) посилення загроз для правозахисників в Україні. Наша експерта висловила думку, що «мода» на обмежуваче законодавство для громадського простору, що поширюється в Європі, є реальною загрозою демократичним суспільствам.

⁵ Дотичне до теми [посилання](#)

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНЬСКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

- **Забезпечення незалежним моніторинговим місіям безперешкодного доступу до Кримського півострова**

Генеральна Асамблея ООН в своїх резолюціях неодноразово закликала РФ надати міжнародним спостерігачам дозвіл на в'їзд до Криму для оцінки ситуації навколо дотримання прав людини. «Зараз необхідно перейти до напрацювання реальних механізмів втілення цих рекомендацій» – зазначила юристка УГСПЛ під час її виступу на [прес-конференції](#), присвяченій презентації результатів нещодавнього моніторингового візиту до Криму⁶. Значення цієї міжнародної моніторингової місії важко переоцінити, оскільки отримання інформації «з перших рук» є дуже важливим для розуміння реальної ситуації на окупованому Кремлем півострові.

СТРАТЕГІЧНИЙ СУДОВИЙ ЗАХИСТ

Метою програми USAID «Права людини в дії» в цьому напрямку є підтримка на національному і міжнародному рівнях стратегічних судових справ для захисту суспільних інтересів⁷, а також їх широке висвітлення серед професійної спільноти та громадськості. Загальна кількість стратегічних справ, підтриманих Центром стратегічних справ (ЦСС) УГСПЛ в рамках програми, складає 231.

Інші новини УГСПЛ у цьому напрямку

- **Триває роботи УГСПЛ із захисту постраждалих від російської агресії за допомогою Європейського суду з прав людини**

- ✓ 65-річний заарештований кримськотатарський активіст Асан Чапух оголосив голодування у Сімферопольському СІЗО, наполягаючи на наданні йому медичної допомоги (на думку незалежного медичного експерта, мова може йти про інсульт). У зв'язку з тим, що в СІЗО медична допомога надається лише за допомогою ліків, переданих родичами, юристами УГСПЛ було подано Правило 39 до Європейського суду з прав людини (ЄСПЛ) щодо вжиття термінових заходів. 24 вересня суд зробив [запит](#) до Російської Федерації щодо стану здоров'я затриманого, і в той же день активіста перевезли до міської лікарні.

Дотичну публічну заяву УГСПЛ, яка була зроблена трохи раніше, можна знайти [тут](#).

- ✓ Ще чотири заяви були надіслано до ЄСПЛ із вимогою застосування Правил 39, але вже по відношенню до цивільних осіб, які вже більше року утримуються в полоні на окупованій території України. Суд задовольнив вимоги та зобов'язав Уряди України та Росії вжити невідкладних заходів для встановлення місця знаходження полонених та їх визволення, а також надати відповідну інформацію про вжиті заходи.
- ✓ Було подано чергову скаргу на порушення прав людини з боку окупаційної влади на Кримському півострові, де частішають випадки притягнення до адміністративної та

⁶ Візит було організовано Центром інформації про права людини за підтримки Фонду Домів прав людини (Норвегія) та неурядовою організацією «Людина в біді».

⁷ Найпотужніший інструмент захисту прав людини; ведуться в інтересах громадянина чи групи громадян з метою досягнення системних змін в правовій сфері на благо суспільства та використовується з метою створення судової практики (прецедентів).

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНЬСКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

кримінальної відповідальності за релігійні чи проукраїнські пости у соціальних мережах. Таке втручання в право на свободу вираження поглядів є непропорційним, тому тут можна говорити про порушення Європейської конвенції з прав людини.

- **Перемога у сфері захисту прав осіб із психічними розладами**

У Верховному Суді вдалось відстояти [позицію](#) про те, що опікун недієздатної особи не має права відмовлятися від скарг, поданих до суду його підопічним. 20 вересня наш клієнт вперше в житті особисто постав перед судом завдяки тому, що юристи УГСПЛ роз'яснили директору інтернату, що він не має права обмежувати свободу пересування підопічних, якщо для цього немає медичних показань.

- **Щодо відповідальності правоохоронних органів за катування та погане поводження**

Було надіслано [подання](#) (*посилання англійською*) до Комітету Міністрів Ради Європи щодо аналізу виконання Україною заходів загального характеру по рішенням ЄСПЛ у справах, які стосуються катування правоохоронними органами та ефективності розслідування таких випадків. УГСПЛ висловила низку рекомендацій для Уряду України, серед яких зокрема: забезпечити ефективне функціонування національного превентивного механізму у форматі «Омбудсмен+», пришвидшити початок роботи Державного Бюро розслідувань, а також гарантувати належне регулювання питань кримінальної відповідальності за катування та погане поводження.

БЕЗОПЛАТНА ПРАВОВА ДОПОМОГА

[Мережа громадських приймалень УГСПЛ](#) продовжує надання безоплатної правової допомоги (в т.ч. у формі виїзних засідань у віддалених районах), проведення інформаційно-просвітницьких заходів в сфері прав людини, а також документування воєнних злочинів та порушень прав людини, пов'язаних з конфліктом. USAID в рамках програми «Права людини в дії» підтримує діяльність громадських приймалень (ГП) в м. Слов'янську, [Торецьку](#), [Маріуполі](#), Краматорську, [Покровську](#), [Сумах](#) та Дніпрі, які надають допомогу постраждалому від конфлікту населенню, Київську [об'єднану приймальню](#) з питань Криму та Донбасу, а також приймальню у м. Херсоні зі справ вимушених переселенців АР Крим та м. Севастополь.

Робота з підвищення обізнаності громадян з питань захисту їх прав

- *Громадська приймальня з Дніпра пояснює, як отримати статус особи, яка «постраждала внаслідок воєнних дій»:* [у відповідній статті](#) наголос зроблено на дітях, бо серед них є багато таких, що постраждали від конфлікту на Донбасі.
- Юристи приймальні у м. Маріуполь [розповідають](#) про практику захисту прав пенсіонерів, які перереєструвались на підконтрольній Україні території.
- Слов'янська приймальня роз'яснює питання, що пов'язані із позбавленням батьківських прав у випадку, якщо чоловік чи жінка залишились на території «ДНР» чи «ЛНР» – [посилання російською](#).

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬСКА
ГЕЛЬСІНЬСКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

- Юристка сумської приймальні [виступила](#) на телебаченні із розповіддю про права жителів непідконтрольних територій та переселенців (а саме, які права переселенців дотримуються в Сумській області, а які порушуються, чи потребує змін законодавство та що чекає на Україну після закінчення воєнних дій).

Нещодавні здобутки приймальнь в сфері захисту постраждалих від конфлікту та окупації

- Громадянка М. з окупованого Донецька звернулась за допомогою у зв'язку зі смертю матері, яка сталась в окупованій Горлівці. Жінка мала на руках свідоцтво про смерть, видане т.з. «ДНР», яке на території України вважається недійсним – іншими словами, з цими документами неможливо отримати законну допомогу. Як діяти у таких обставинах, може [підказати](#) громадська приймальня УГСПЛ в Краматорську.

Також в вересні ця приймальня [допомогла](#) ВПО в отриманні щомісячної адресної допомоги: спрацювали заходи звернення до органів державної влади без звернення до суду.

- Вдалось добитись успіху у справі іноземного громадянина, якому Україна заборонила за порушення процедури перетину адміністративного кордону з Кримом: після того, як наші юристи подали судовий позов, Державна прикордонна служба добровільно погодилась скоротити термін дії заборони на в'їзд для заявника. Важливо те, що наш клієнт вже може в'їхати до України. Отже, якщо Ви або Ваші знайомі зіткнулись зі схожою ситуацією та потребуєте допомоги, пропонуємо звертатись до [громадської приймальні з питань Криму](#).
- Внутрішньо переміщена особа з інвалідністю через суд отримала всі належні їй соціальні виплати [завдяки](#) юристам сумської приймальні. Інша успішна історія цієї ж приймальні стосується виплати пенсії, яка була призупинена з незрозумілих причин – тут так само були порушені права людини з інвалідністю. Нагадаємо, що юристи УГСПЛ, зокрема з сумської приймальні, готові надати необхідну допомогу в аналогічних справах.
- Юристи покровської приймальні в суді [довели](#), що дії департаменту соціального захисту населення Мирноградської міськради (Донецька область) щодо відмови в призначенні державної допомоги при народженні дитини за заявою були протиправними.

ПРОСУВАННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА НАВЧАННЯ В СФЕРІ ЇХ ЗАХИСТУ

УГСПЛ продовжує організацію навчальних заходів з прав людини, а також бере участь в розробці комплексної національної політики в галузі освіти у сфері прав людини. Ця діяльність здійснюється в рамках Всеукраїнської освітньої програми «[Розуміємо права людини](#)» (РПЛ)⁸, яка в даний час є єдиною неформальною системою освіти, що має матеріальну базу для своєї діяльності – Освітній дім прав людини в Чернігові (ОДПЛ-Чернігів).

⁸ Заснована в 2007 році, програма РПЛ спрямована на інкорпорування цінностей та принципів прав людини в систему формальної освіти, а також розвиток неформальної освіти в галузі прав людини, таким чином сприяючи культивуванню культури поваги прав людини, зміцненню поваги до верховенства права в Україні, сприянню міжкультурному порозумінню та принципам мирного вирішення конфліктів. Наразі РПЛ нараховує понад 3 500 випускників зі всієї України.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬСКА
ГЕЛЬСІНЬСКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

Неформальна освіта з прав людини

Участь у заході «Містечко USAID»⁹

Команда Програми взяла [участь](#) у роботі двох «Містечок USAID» – 8 вересня у Миколаєві та 22 у Краматорську, – під час яких було організовано роботу платформи «Права людини в дії», де відвідувачі мали змогу отримати інформацію про роботу громадських приймалень та інші наші активності. Під час заходів юристи надали відвідувачам

десятки консультацій з різних питань правозахисту, Центром документування порушень прав людини УГСПЛ було проведено опитування щодо потреб громадян, які постраждали внаслідок збройного конфлікту. Також близько 200 дітей та підлітків були залучені у різноманітні інтерактивні ігри з тематики прав людини. На додаток було організовано

імprovізовану правозахисну бібліотеку, де бажаючі отримали спеціалізовану літературу та роздаткові матеріали стосовно захисту прав людини під час збройного конфлікту.

Участь у заході «Фестиваль думок» в Сєвєродонецьку

Захід, со-організований громадською ініціативою «Восток SOS», мав за мету висвітлення

низки проблем в різних сферах життя – від реформ та законодавства до спорту та мистецтва, з якими стикаються мешканці постраждалого від конфлікту регіону. Отже, протягом 8 вересня відбулось близько 25 дискусій на соціально важливі теми, за участі більше 70 спікерів з України та країн ЄС. Серед них [були](#) й експерти УГСПЛ/Програми, які озвучили наше бачення шляхів подолання наслідків збройного конфлікту (зокрема, щодо компенсації за пошкоджене майно, документування доказів порушень прав людини, а також примирення на регіональному рівні) та роз'яснили основи моделі перехідного правосуддя, над розробкою якої наразі працює Програма.

ГОЛОВНІ НОВИНИ В СФЕРІ ПРАВ ЛЮДИНИ

Систематичні політично вмотивовані переслідування українських громадян в Криму

- Громадського активіста Марлена Мустафаєва та членів родини переслідуваного раніше активіста Герая Куламетова (його батька Зекія, мати Зарему та сестру Ріану) було незаконно засуджено до сплати штрафу (жінок) та адміністративного арешту (чоловіків).

⁹Традиційний захід Агентства США з міжнародного розвитку для ознайомлення мешканців різних міст з проектами USAID та громадськими організаціями, які їх впроваджують в Україні.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНСЬКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

УГСПЛ категорично засуджує такі дії окупаційної влади та вимагає від РФ зупинити політично вмотивовані переслідування, а також закликає Уряд України провести розслідування даних випадків та докласти всіх можливих зусиль для захисту переслідуваних осіб.

- 18 вересня представники силових структур, підконтрольних РФ, провели обшук в будинку кримських активістів – братів Айдера та Арсена Бекірових. За підсумками зазначених дій жодна особа не була затримана, нічого не було вилучено, причина проведення слідчих заходів також невідома.

УГСПЛ вважає такі дії непропорційним втручанням та порушенням прав на свободу та особисту недоторканість.

Верховний Суд визнав незаконним призупинення пенсійних виплат ВПО

4 вересня 2018 року Верховний Суд виніс рішення по зразковій справі щодо відновлення пенсій внутрішнім переселенцям. Справу вів Благодійний фонд «Право на захист». Суд підтвердив, що припинення виплати пенсій на підставі перевірок, які запроваджено Постановою Кабінету міністрів №365 від 2016 року, не є законною. Тепер це судові рішення мають використовувати всі адміністративні суди на території України під час розгляду аналогічних справ. Відповідна публікація на сайті УГСПЛ.

Цей дайджест було розроблено завдяки щедрій підтримці американського народу, наданій через Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) в рамках програми «Права людини в дії», яка виконується Українською Гельсінською спілкою з прав людини. Зміст публікації не обов'язково відображає погляди USAID або Уряду Сполучених Штатів Америки.

Американський народ, через USAID, надає економічну та гуманітарну допомогу по всьому світу понад 55 років. В Україні допомога USAID надається у таких сферах як: економічний розвиток, демократія та управління, охорона здоров'я і соціальний сектор. Починаючи з 1992 р., Агентство США з міжнародного розвитку надало Україні технічну та гуманітарну допомогу на суму 1,8 мільярда доларів. Детальнішу інформацію про програми USAID в Україні можна отримати на офіційному веб-сайті USAID <http://ukraine.usaid.gov> та сторінці у Facebook <https://www.facebook.com/USAIDUkraine>.

Програма USAID «Права людини в дії», контактна інформація:

Українська Гельсінська спілка з прав людини
вул. Фролівська, 3/34, Київ, Україна
тел.: 044 485 17 92, факс: 044 425 99 24
Електронна пошта: t.tsymbriivskyy@helsinki.org.ua
Веб-сайт: <http://helsinki.org.ua/>